Balogh István

Leltár

Ilyet sem tettem még ebben az életben! Soha nem vettem számba az elmúlt majd két esztendő személyemet megérintő eseményeit. Ám be kell vallanom, a késztetést az adta, hogy eddig megélt bő 74 esztendőmből 73 nem is szolgált ehhez hasonlókkal, mint az elmúlt 2020-as. Igaz, az első három-négy évem nem szolgált számomra maradandó emlékekkel, csak foszlányokkal. A tudomány szerint viszont épp ez a szinte kitörölt korszakom adott fizikai és szellemi fejlődésemnek a legtöbbet, ahogy mindenki másnak is. Ekkor ismertük meg a bennünket körülvevő világot, a szűk és tágabb rokonságot, az utcabéli gyerekeket, a kutyát, macskát… Sorolhatnám napokig, mire is jöhettem rá, de nem ez a lényeg, hanem az, mennyire voltam fogékony a megismerésekre, hogyan szelektáltam az ismereteket, hogyan alkalmaztam a további életem, egyéniségem kialakításában.

Történt pedig velem kapcsolatosan sok-sok minden az elmúlt évtizedekben, iskolák, főiskolai egyetemi diplomák, tudományos fokozat. Ezeknek nagy hatással kellett bírni kikupálódásomra, de olyan mértékben, mint az éppen elköszönt három pandémiás támadás ideje, nem volt semmi!

A múló idő nagy részét lakásunkban töltöttük, áristommá változtattuk a helyiségeket. Önként tettük mindezt, zokszó sem hagyta el szájunkat. Kedvesem és én nem feszegettük egyetlen alkalommal sem a képzeletbeli lakatot, csodafüvet sem kerestem, amely minden zárat megold. Még örültünk is, hogy csak a zártságot kell elviselnünk, a többi nyugodtam gördül tovább a maga útján.

Hárman élünk a lakásban, de a cicánk nem vállalt velünk közösséget, ő kijárt, ha éppen mehetnékje volt, szükség hajtotta-e rá, vagy csak a kalandvágy, erről soha nem számolt be. Ha sokáig elmaradt volna, idegeskedtünk miatta, csak nem esett valami baja? Megjött mindig. Az utóbbi napokban változott valami vele kapcsolatosan. Étvágytalan lett, kedvetlen, elmaradtak a hosszú csavargások, sok vizet iszik. Az internet magyarázatot adott: a vén macskákat is különféle betegségek, könnyebbek, súlyosabbak érhetik. Ha sokat iszik és elfordul a legjobb falatoktól is, valószínűleg veseproblémái vannak.

– Azonnal fölhívom az állatorvost! – szóltam, és cselekedtem.

– Jaj, Balogh úr! -hallom az állatorvos feleségének hangját. – A férjem beteg. Nagyon beteg. Lélegeztető gépen van… – sírja el magát a hölgy.

Kezemből kis híján kiesett a maroktelefon.

Ezzel tudatosodott bennem, hogy az Úr 2020. éve nem olyan számomra, mint a többi. Talán mások is észrevették ezt.

Másképpen fordult meg napjában a Föld is!

Olyan hatások értek, amilyenek eddig soha! Azt hiszem, nem csak engem, ám én magamról, átélt dolgaimról, viselt benyomásaimról adhatok számot.

Szemlátomást változik meg glóbuszunk, szülőföldünk, helységünk, az utcánk, a portánk is napról-napra más orcával néz vissza rám. A külső világot leginkább az ablakon át szemlélhetem, egyetlen utcasarkot láthatok csupán, és sokszor tűnt úgy, hogy a változtató erőket befordulni látok a sarkon. Talán nem is tévedek, mert nem képzeletbeli szörnyek képében lépegetnek felém azok a hatalmas mancsok, amelyek nem engedik testem agyagjának megkeményedését, hanem szinte percről percre fölkapják létemet, és újragyúrják tudatomat. Először álomnak hittem az egészet, olyannak, amelyet sokan átélhettünk már, menekülök, de erőm fogytán, levegőm sincs, egyedüli menekvésem az ébredés. Ám az esztendő elején, amikor még hírből ismertük csak a koronavírust, távoli, másokat veszélyeztető megfoghatatlannak, gyorsan ráébredtünk, imaginárius felhőből valóságos mirigyeső hullott, közben villámlott és dörgött kegyetlenül, ijesztő orkánok dúltak. Szomorú vizeket árasztott a tavaszi szél. Örömet virágzó kikeleti három hónapunk áristomban telt.

Egyedüli megpróbáltatásként hatott, hogy a húsvétot a gyerekek nélkül élhettük meg. Világunk már sok olyan csudaszerkentyűt fabrikált, hogy könnyen kapcsolatot teremthessünk a távolban élő szeretteinkkel is, rá kellett jönnünk, hogy e lehetőségek furcsa módon növelik bennünk a tehetetlenség érzését. Mennénk egymáshoz, de nem lehet, földhöz vagyunk kötve.

A világ fordulásait az év vége felé már rángatózásnak érzékelem. Akaratom ellenére marionett bábbá változtam, de nem csak én, hanem a körülöttem élők is mind madzagon rángatott teremtményekké lettünk. Elborzasztó metamorfózis járja be utcánkat, városunkat, a világ négy sarkát. Olyan érzésem támad, mintha Hatalmas Guignollal találkoztam volna, aki mozgatója mindennek, ám ő sem önálló, kesztyűbáb a léte, valami szuperóriás jobbkezén. Hiába hasonlít Belzebubra, hiába árad belőle a rossz, mégsem ő minden rosszak forrása, talán még a hatalmas tenyér gazdája sem.

Emberi közösségünk széthullóban, pozitív erőnk csökkenőben. Horda- és csordaszellem kialakulóban.

Nem álmodom, ébren vagyok, ablakon át nézem sivatag utcánkat. Még a szél sem jár erre most már.

Amorf tömeg kúszik a porban, emberi jogokról ordítoznak, érettem teszik, deklarálják, szólásszabadságról harsan az ének, közben cenzúramalmok őrölnek, szót és gondolatot. A szabadságomért harcolnak, üvöltik, az ablak üvege belereped a cudar, világot elborító *kakofóniába*.

Újfent patikamérlegen dől el alkalmasságom, megbízhatóságom, amely nem alkotói képességemről szól, hanem valami másról.

Fiam évek óta mondogatja, próbálkozzam novellával valamely országos megjelenésű napilapnál, végül beadtam a derekam, aztán elküldtem egy

szövegemet. Történt ez jó esztendővel ezelőtt. El is felejtettem már az egész próbálkozást, viszont 2020 őszén eszembe juttatták.

„ Tisztelt Balogh István!

Még tavaly ősszel küldött lapunknak egy novellát. Akkor nem jelent meg írása – itt nem részletezendő okok miatt – de most szívesen közölném. Természetesen csak akkor, ha a közlésnek az Ön részéről nincs akadálya."

Szerkesztői aláírás.

A novella megjelent.

Milyen okok merültek fel velem kapcsolatosan? Miért nem részletezhetők, ha a bőrömről van szó?

Feketülő szemölcs nőtt agytekervényeim között.

Közben kihullottak fogaim.

2020 márciusától 2021 júniusáig alig lépem ki az utcára.

Hőzöngő, utcaport fölverő, gyülekezeteknek tagja sosem voltam.

Igaz, irodalmi munkásságom nehezen követhető. Könyveim, akár más alkotóké, kicsiny példányszámban jelentek meg, pár hét, pár hónap alatt olvasókra találtak. Szinte valamennyit dedikáltam, mert a bemutatókon fölkínált mennyiség mindig elfogyott. Négy helyen van biztosan maradéktalan gyűjteményem. Az Országos Széchenyi Könyvtárban, az újvidéki Matica Szrpszkában, valamint a zentai és a magyarkanizsai könyvtárakban. Ha a búvárkodók rá is találtak valamelyik gyűjteményemre, nem olvasták végig minden könyvemet, mert az ilyen teremtményeknek túl hosszan tartana.

József Attila *kartotékja* jut eszembe ilyenkor, mert mi más is lehetne?

– Küldtél újabb szöveget az országos napilapba? – kérdi a fiam.

– Küldtem.

– Lehozták?

– Le. Három hét múlva.

– Bravó, apám! Befutottál!

– Lehet.

– És sikerült!

– Talán. De többet nem küldök nekik.

– Hogyan?

– Nem érdekel egyetlen országos napilap sem. Maradok itthon. A Tisza-partja örök tanyám.

Ez a kijelentés a fiam fülét bántotta, az én lelkemet nyugtatta. Honnan is tudhatná ő, hogy megmentőm volt az a lehetőség, hogy tárcákat írhattam saját világunknak, annak a napilapnak, amelyet jó hat évtizede kezembe foghattam. Bezártságom megszűnt, ha elindultam a zentai flaszteren, igaz, csak a lelkemben élt ilyenkor a város, de megéledt minden fűszál, bokor és fa, amelyek mellett elhaladtam. A szembejövők rám ismertek, szívélyesen köszöntöttük egymást, beszédbe elegyedtünk, gyerekeket, unokákat emlegettünk, dicsekedtünk velük, büszkék vagyunk maradékainkra, éppen úgy, ahogy eleink is szívesen fölemlegettek bennünket ismerőseiknek.

Csak ezek a találkozások a tavaszi és az őszi bezárkóztatások idején lelkemben éledtek újjá, olyan cimborákkal rőfölgethettem az áldott Tópart utcán, akik már a felső- vagy az alsóvároson laknak. Ezerszer is bejártam a teljes utcahosszt, a Szent Jánostól a Kolónia utolsó házáig, közben mindig megálltam a Szent Ferenc templom előtti terecskénél, ahol szoborparkot láttam, a híres zentai helytörténészek, néprajzosok emlékművei álltak ott.

Fábry Jenő plébános úr rám mosolygott, **Tripolsky Géza** mákosi borral kínált, beszélgessünk kicsikét; **Dr. Burány Béla** megmagyarázta éppen ezredszer, *mé piros a gólya csőre,* **Bodor Anikó** ki nem fogyott a Tisza-menti népdalokból.

Vannak még mások is, tudom, akik érdemesek lennének ilyen tisztességre, de a helyi tenni akarás keze kötött, határozat kell illetékes helyekről, anyagi alapot kell teremteni, mert a háború nagy stratégáját és elemzőjét, Montecuccolit megidézve tudjuk, hogy bármi megteremtéséhez három dolog szükséges: pénz, pénz, pénz.

A kegyetlen pandémia idején interjúra kér a pesti Gondola Kulturális Magazin. Megtisztelve érzem magam, természetesen vállalom a válaszadást. Bak Rita író-szerkesztő kérdései hamarosan befutottak hozzám. Új esztendőnk, amelyről reméltem, valóban boldogabb lesz, mint az előző, szabadságot, tiszta szellőket, lágy esőket, termő napsugarat bocsát majd reánk, számomra bemutatásommal, a csatolt interjúval indult. Kicsit életem leltározásra is hasonlít.

„BR: Honnan jössz – hova tartasz?

BI: Zentáról indultam, a Tisza jobb partjáról. Sokfelé sodort a szél, de bölcsőhelyem megtartott, bárhol járok is, ha másképp nem, lélekben és alkotásaimban mindig hazatérek.

BR: Mit jelent számodra a verselgetés?

BI: Ha én ezt szavakba önthetném, akkor a szerelem pontos definícióját is megalkothatnám! Tudom, hogy vannak időszakaim, pillanataim, amikor a

líra velem jár, egymásba karolunk, s születnek versek ilyenkor. Egyik – másik meg is jelenik valahol, Web-oldalon vagy nyomtatásban. Vannak verseskötetei-im, de tizenkilenc megjelent könyvem többségét nem ők alkotják.

BR: Őrzöd még korai verseidet?

BI: Korai kéziratai mmal nem gondoltam. Viszont anyám megőrizte a nyomtatásban megjelent gyerekkori próbálkozásaimat. Hatvan fölött jártam már, amikor elkaptam szülémtől ezt a kivételes ajándékot. Azóta nagyon vigyázok anyám hagyatékára.

BR: Szerinted a verseskötetet kezükbe veszik ma az emberek?

BI: Nehéz hozzájutni ma egy friss verseskötethez. Pár száz példányban jelennek meg, néhány könyvesboltban talán kézbe vehető valamelyik. A könyvtárakba el sem jutnak. Nem jól fogalmaztam: így jó: el sem jut! Egyetlen példány sem található a kisebb településeken, vagy az iskolakönyvtárakban. Budáról, egy nagy középiskolából indultam nyugdíjas utamra. E középiskolában pompás könyvtár működik ma is, de újabb verseskötet akkor kerül ott a polcra, ha a szerző ajándékozza az iskolának. Ha folyóiratot akartam bemutatni, lehetett, csak a tárolt anyag nagy része már húsz évvel ezelőtt is meg volt vagy két évtizedes. Az én kezemben is csak olyan új verseskötet fordulhat meg, amelyet alkotótársaimtól kapok. Az ajándékot recenzióval, ritkábban kritikával hálálom meg.

BR: Irodalmi élményeidből kiket tudnál kiemelni, mint számodra meghatározó alkotó?

BI: Kosztolányit, Csáthot, Füst Milánt, Radnótit, Tolnai Ottót, Koncz Istvánt, Domonkos Istvánt. Utolsó három költővel személyes ismeretségbe kerültem, hiszen pár évvel idősebbek nálam. Ám első nagy kibontakozásuk a Symposionban volt, amely akkor, a hatvanas évek elején, az Ifjúság című Újvidéken megjelenő hetilap melléklete volt. Indulásakor lettem gimnazista. A legfogósabb évek. Nagy örömömre meg is jelent benne néhány versem és kisprózám. Aztán 1965-ben elindult, már folyóiratként, az Új Symposion, én meg Újvidékre kerültem a Magyar Tanszékre. Világos, hogy naponta megfordultam a szerkesztőségben.

Ám a legelső nagy benyomást Kosztolányi tette rám. Másodikos koromban Magyarkanizsára költöztünk, ahol Kosztolányi Árpád, a nagy alkotó öccse volt iskolaorvosunk. Árpád bácsi megismerkedett apámmal is, aki útkarbantartó volt, a doktor úr meg nagy kerékpáros. Árpád bácsi az első, apám meg a második világháború poklait járta meg, így volt beszédtémájuk épp elég. Árpád bácsitól olvasásra elkaptam a Szegény kisgyermek panaszait, dedikált példány, amelyet én azon a nyáron átmásoltam, és még kilencévesen megtanultam minden versét fejből. 1961-ben véletlenül megismertem Kosztolányi

Máriát, Pacsirtát. Szabadkán és Palicson jártam akkor, az Aranymikrofon ifjúsági vetélkedő döntőjén, s a hirtelen barátokkal elmentem magam is a kertvárosi Kosztolányi Dezső utcába Mariska néni palacsintabáljára. A költő húga hetente kétszer bekevert nagy adag palacsintatésztát, aztán sütötte, amíg el nem fogyott, a környékbeli kölykök, velem együtt, kifényesedett pofácskával majszolták a palacsintát. Volt ott lekvár is, de legtöbben pusztán ettük a forró takarmányt, fújtuk, nevettünk, rágtunk, nyeltünk, boldogok voltunk. A palacsinták után idézgettem néhány verset a Szegény kisgyermekből. Mariska néni könnyes szemmel figyelt, a végén magához szorított, és jobbról – balról puszit kaptam. Otthon, Zentán, a könyvtárba siettem, és szinte órák alatt elolvastam a Pacsirtát. Nagy csalódás ért! Pacsirta, az igazi, számomra gyönyörű szép hölgy volt! Így él ma is emlékezetemben. Megadatott számomra az a szerencse is, hogy láthassam Kosztolányi szabadkai szülőházát, amelyet egy jellegtelen hotelépület miatt lebontottak. A világban máshol más helyre tervezték volna azt a betonszörnyeteget. Ám a lebontott házban csak egy magyar költő született. Igaz, ő világhírűvé lett, de arról akkor nem krétáztak a mindenható döntéshozók.

BR: Kedves István! Hogyan tekintesz vissza erre a nehéz évre?

BI: Feleségemmel együtt kétszeresen veszélyezettek vagyunk. Korunk miatt is, de egészségi állapotunk miatt is. Így bezártságunk kegyetlen helyzeteket teremthetett volna. Szerencsére megúsztuk. Tárcanovellákat írtam az Újvidéken megjelenő Magyar Szó napilapba, szinte rendszeres munkatárssá váltam. Kosztolányi lett újra mesterem. Persze én nem voltam annyira termékeny, mint ő, de hajnaltól ebédig az alkotással gondoltam, nem a járvánnyal.

BR: Milyen volt a tavalyi ünneped?

BI: Ami kegyetlen nyomot hagyott lelkünkben, az nem pusztán a mi bezártságunkból fakadt, hanem abból, hogy utódaink, de főleg unokánk, Péter nem látogathattak bennünket. Egyedül voltunk húsvétkor, karácsonykor, újévkor… Ki tudja, meddig tart ez még így? Napi kapcsolatban vagyunk, az igaz, egymásról mindent tudunk, de az mégsem olyan, mint egy kézfogás, egy ölelés, vagy a nagyi puszija.

BR: Mik a terveid a jövő évre?

BI: Novellás könyvet szeretnék megjelentetni. El is készült már egy válogatás, talán elfogadja a kiadó. Csodálatos volna számomra egy újabb kötet, a huszadik, ezzel ünnepelném 75. születésnapomat.

A kiadó elfogadta kéziratomat.

Lesz-e ünnepélyes bemutatóm? Minden nap erélyesebben rám szól: Támad a koronavírus negyedik hulláma!